

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى رَسُولِهِ

بِحَقِّهِ الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ فِي تِلْكَ اللَّيْلِ الْقَدِيمِ

بِقُرْآنِهِ الْكَرِيمِ بِرُحْمَةِ اللَّهِ الْعَظِيمِ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى رَسُولِهِ

بسم الله الرحمن الرحيم

از فروغی گوش کنای بتدی
باری خالق رازق و رحمن رحیم
مقتدا و پیشوای دین امام
سجده که مسجد عبادت بندگی
باویه و فوخی سقر جنت بهشت
کنج گوشه معتکف گوشه نشین
تبار اختر چو ششی اختر شناس
فصل موسم رت مرینا شهر ماه

بعد حمد ایزد و نعت نبی
قادر و امید یزدان پسر کریم
مصطفی فخر بشر خیر الانام
پارسا پر پیزگار و متقی
کعبه بیت الله تجانی کنشت
مکه و اتم القری نایب زمین
چرخ گردون آسمان خضر اکابر
آفتاب و شمس سوچ چاند ماه

کیتی دنیا فشا عالم خلق کون
ناجیه سمیت و جهت جانب طرقت
دوست یار و موافق و مشفق غلیل
مهربانی لطف عادت خوش شربت
کینه بدخواهی عداوت دشمنی
مخفی پنهان خفی پوشیده نهان
رنج تمام شد گرد و چلای مرید
خوب خوش اچھا پسندیده حسن
سیکھ اندیز و نصیحت و عطا پند
چاؤ اریان و تمنا آرزو
قاعدہ دستور آئین رسم ریت
پادشاهی سلطنت و رنگ تخت
زید و صفر پیلا کیسہ زعفران
برک پتا پھول گل غنچه کلی
باب دروازہ خانہ بیت کھر
وشت جنگل خراب ویران خراب

یاری تائید و مدد امداد عون
لوح و موتی در گہر سپی صدف
کوچ رحلت رابستا جاوہ سبیل
سنگ تھم کارا آتشد ایند خشت
بیمری دشمن بد سگال مدعی
آتشکارا ظاہر و پیدای عیان
کینہ بوسیدہ نیا حادث جدید
پیر بوڑھا شیخ بوڑھیا پیر زن
نفع دینے والا نافع سودمند
خوبصورت خوش لقا و خو برو
جند لشکر فوج نصرت فتح جیت
پوالا پین نرم کرا صعب سخت
باغ و وضع گلستان و بوستان
کھانی خندق کوچه و برزن کلی
ہجڑا ہنر و محنت فعل نہ
سونا خشت خفتہ سواند خواب

عهد پیمان حلف سو کنید و قسم
 حی زنده گوید یا ناطق بولتا
 اشرف و اکرم گرامی ترا جل
 وقت هنگام و زمان ساعت گهری
 آفتاب بولتا و بولتا بول
 عین چشمین منبع کشتی ناو فلک
 تال کویلاب و غدیر آبگیر
 بنده کوی کمان مهره غلیل
 بر چرخ شروین کار و سنگین چهری
 بلج غله کھیت مزرع کشت برز
 جھاڑ افشان غله افشان چھج
 ایچی پیغامبر قاصد رسول
 سهل سان مشکل و دشوار ادق
 آنکه چشم و عین پتلی مرومک
 دانت دندان مونچ لب مونچ نمون
 دل ضمیر و قلب جان روح و روان

میٹھا شیرین بلخ کڑوا زهر سم
 خور و چھوٹا کچ کلان و میہ بڑا
 نہرہ بولی فلک کیوان رحل
 ارمنغان تحفہ نمونہ بانگی
 بحر دیا آب پانی و لو ڈول
 ہستی آبادی و عمران شہر ملک
 دشنہ و سا طور خنجر سہم تیر
 بازی و بازیچہ لہو و لعب کھیل
 رونا نا لیدن بکا خندہ ہنسی
 دھرتی غیر اوزمین وارض مز
 پکڑی و ستار افسر و اکلیل تلج
 بھول نسیان فراموشی ذہول
 و مع اشک آفسو پینا خوی عرف
 با تھاپشانی جبین مرکان پاک
 گال رخ عارض رخ ٹھڈنی فن
 مغز بھیچا ناک بینی گوش کان

حاجب بر و برون گلا حلقوم نای
دوش کندها شیان شنی قبضه شست
رو ده استری راس بر تلی طحال
گروه کلیه ز خرده نامی گلو
ساق پندلی کنی اینج لاله دست
کف بتیلی پهنچا ساعد سره نای
منغر گو دا عظم بڑی استخوان
چوئی موسی بافته مرغوله جعد
منخره خیشوم منتجنا شحمه لو
روک بیماری و علت مرگ موت
سلفه دیوانی بن همشیره اخت
ابان مادر والدہ عمه پھی
خازنه سالی سکا بجائی شقیق
خال نامون باب والد قبله گاه
یزینه بنونی برادر بجائی انخ
اسپ مرکب گهوڑا گهوڑی ملان

سینه چاقی پسلی پهلوان پای
کعب تنخا پیر و عانه پیچہ پشت
باس لحم و گوشت جلد و پوست کمال
ریش در برمی موچه سبت بال مو
بالا او پر فوق سبچه تحت سبت
یتلی رو غنجر جولا به جامه باف
سبت باند ها جیل سی ریمان
زیر نیت تیرا ولی نیک سعد
دیکه بنگر بیچہ بنشین جابرو
زوجه جورو المیه ایناع سوت
خوش و اما و ابنه بی بی نیت نحت
عمم چا همشیره نژادی بها نچی
سبس خوشید امن خوشا تھی فریق
دوستی الفت و فاداری نپاه
ارضه و یکب و یوچه نڈی ملخ
لو مڑی رو باه مرغی ماکیان

ریجہ خرمی دوب سور خنیر خوک
 زانغ کوانسہ کر گیس خا و چیل
 بوز نہ بندر کپی کیڈر شغال
 موشیک پران گلہری باکھ شہ
 یکپ سو چون سپش طاوس
 بچنس گاو میش اولانغ و خرگدا
 بکری بز مکرپی کلانش و عنکبوت
 موش چو گرہ بلی کتابک
 قوچ یئندھ جینسا جاموش لوبوم
 ارنب و خرگوش سبب بھیش
 یوز پیتا خجرا ستریل گاو
 اونٹ اشترسان ناقہ اوٹنی
 حربا گرگٹ سام ابرص چھکلی
 گرم شب فروز جگنو آشک
 دیک مرغ خانگی مرغ خروں
 وڑہ و توتا سوا کیوتوبیا

بوز بھوڑا چڑیا کجشک و چنوک
 چینی نعل و مور ماتھی فیل پیل
 عجل بچھڑا بچھڑا ہو غزال
 مینا شارک پودنہ سلوی بھر
 نیولا راسو چھو بندر موشکور
 مارحہ سانپ تعببان اژدہا
 کیڈر آخر چنگ ماری مچلی حوت
 نبض ناٹھی لمس چو ناعرق
 جزیری کنجوسی تخت شوم سوم
 کاٹنا لزع گزیدن ڈنک پیش
 چلمہ سارا نصف اودھار بچاو
 رونی پنبہ قطن محلاج اوٹنی
 جاپہ کپڑا ثوب معجز اوٹنی
 کوڑا چاک مقررہ آنکس کجک
 شرم آرم و حیا و لہن عروس
 مڑہ میت نیم کشتہ ادھوا

چھید ثقیبہ رخسار و زین کیل میخ
 بات گفتار و سخن پاستخ جواب
 مطعم و طعمہ خورش کھانا طعم
 لایہ چھتا انکسین شہد و غسل
 آتشیانہ کھونسل طائر پرند
 سلسلہ زنجیر ہیر ہی بند یا
 گاؤ کش قصاب چرواہا شبان
 بنیا بدال و نٹ والا ساربان
 ہاتھی و لافیلیان خرطوم سو نڈ
 کشکرا سکاف موی کفش و وز
 چور سارق دزد و شخنے کو تو ال
 گول حق سادہ لوح و بیوقوف
 مکر نیرنگ و فریب و کید رپو
 بے شراب خمر مال گوزہ ہینک
 بحال پیکان و سنان تلوار تیغ
 بام کوٹھا سقف چھت تالار پارہ

بہنی شاخ و فرع جڑ بن اصل میخ
 سز نش ہیر کی غضب غصہ عتاب
 گھونٹ جرعہ چلو غرقہ پیالہ جام
 بانسہری مزار نے چامہ غل
 معجب مغرور خود بین خود پسند
 زنگہ گھنگر و جرس گھنٹہ و را
 گورکن حصار مالی باغبان
 باغی نافرومان تیاپی پاسبان
 ڈھونڈ ناجستن قفص جوئی ہونڈ
 دوپہر نصف النہار و نیم روز
 کوفچان پنچر امصیدہ دام حال
 پوڈ بانا تار تانا پشم صوف
 شتر افسون جن پری عفریت پو
 عاج ہاتھی دانت قرن شاخ سینک
 برق بجلی ابر بدلی غیم میخ
 کوس نقارہ دم شیز بارہ

لکھنؤ میں کائنات کی شان و شوکت کی تصویر

را بڈ بیوہ چرخہ رہے دو کیدان
جاڑا سر ماگر تا بستان صیف
آبل مید و توقع چشمداشت
و جتیا نذات آسے والا آر دگر
بوفروش عطار گندھی سسک شک
روزہ رکھنے والا صائم روزہ صوم
بیس بہت بسیار افزون و کشم
دیوان شالی چننا ازین جرت جو
بائی خرو دل حلیہ متھی ارموش
و ہنیا کشنیز ابلی نجیہ ملع لون
ساگ سبزی ویرہ گلڑھی حیا
ریب شک ظن و گمان پوچھین
سوہنی جاربوب جھاڑو مکھنہ
قصہ اسطورہ کہانی داستان
تالین غالیچہ چٹائی بوری یا
مسک مکھن چربی چکنائی و سم

سود فقع و فائدہ ٹوٹا زبان
تشنہ پیاسا پائنا مہان صیف
نامہ خط خامہ قلم لکھا نکات
لہکا کوونک طفل بیٹا بن سپر
کیلا تر مبلول یا بس سوکھا خشک
فطر روزہ کھولنا دن روزہ یوم
آبل گوگرد گندھک سبال قہر
غیث باران منیچہ رشاشہ طل بہا
و صوبی گافرنائی گرامو تراش
ناکس و معکوس او بندھانہ نکون
پالک اسفاناخ سبزہ مرغزار
رکھنا بھاوون مانیت ارا مین
کرنی گلپالہ ہتوڑا مطرقہ
زور قوت تاب نیر و بل توان
خوشو بھرتی مشتے مشون بھرا
آگ آتش نار آوڑ بت ہنم

حافظ قاضی محمد رفیع الدین صاحب دیوبند

سمن و غن گهی دہی جزات است
 گبنار پور حله پیرایہ لباس
 چھاتی پستان سینہ بندا گیا سمج
 اری آئینہ آرایش سنگھار
 گاؤن قرعہ موضع قصہ دہ کلات
 الکنی و شنگ آونک و شریط
 چھینک عطسہ ریش مینی مخاط
 بچکی ہلک ہلک استغراق
 مرتفع عالی بلند اوچار فیج
 پچھین اقبال و دولت امن حسن
 پڑہ بخوان دفتر جریدہ لکھنویس
 گشتی دالہ کیپنہ وین رزول
 ہر لیلیہ جوز ہندی ناریل
 مچ فلفل ہر و ہلدی روچوب
 پنکھا مروح باد بزن باد کش
 کوٹھی کند و آس چالی سیا

سچا صادق استگوچ صدق است
 چوب لکڑی ہیمہ ایندھن کلاہ گھاس
 قلبہ پل کیاری خیابان تخم بیج
 فص نکین چھلا کچہ کنگن سوا
 سہ ثلاثہ تین سبجہ ہفت سات
 گھیرا حلقہ گھیرے والا محیط
 دسترس مقدور سرمایہ سباط
 چربی شحم و پچہ پٹھا عصبہ بے
 دو د بھائی کو کہ ہمشیر و ر ضیع
 چشک و اما اشارہ دیدہ بین
 چکسہ پڑا صرہ پھلی کیسہ کیس
 گنگ گونگا اخروس و اکلم کلیل
 پیر شجرہ دار شجرہ بات پھل
 اوکھلی مہاسن ہاؤن کوٹ کوپ
 ذائقہ لذت مزہ چکھ تو بخش
 چچہ قاشق بلعہ تانہ قوا

توت فرصاد آم انبه کیلا موز
بول قیمت نریخ بجا و وزن بول
لوا آهین تانباس از زیر رانگ
رنگی ز صباغ لون رنگ فام
جنازاون دانی دایه قابله
تیس دیریم و هراین خوف پاک
ست غار روگی بیمار و سقیم
چاهنا خواش شیت نختن
جانار فتن جمع هونا اجتماع
رهنا مانیدن غار تیدن بوئنا
دینا داون بوئنا کشتن کاشتن
برضا افزون گطانا کاسیدن
یافتن پانا بلیدین چوڑنا
گربنا امتادن شمیدین سوگبنا
کوونا جستن بنانا سائنختن
دوختن سینا کشاودن کولنا

بیسفر جل بیرنق اخروٹ جوز
زقه چوگا پوٹا جانر چوچ نول
سازنا جانعه و او از بانگ
شرق پورب غرب کچیم اسم نام
شخ و آنخ سا چھاله آبله
قوا گهر اتک گطانا غار و مغاک
خون لهوپی جیره سپ ریم
حر گرمی سوزش و حرقت جلن
بازر کھنا منع کیدون امتناع
بھرنا آگیدن رهیدین چھوڑنا
کھانا خوردن پائنا انباشتن
چوینا بویدین اوٹھنا خاستن
پینا نوشیدن شکستن توڑنا
آیدین آنا غنودن اوگھنا
ڈالنا انگیدن واندن ختن
کھنا گفتن قول سخن تولنا

باند بنام بستن چکنا تا رفتن
 ورنه تا رسیدن سر شستن گوند ضنا
 بنیسا خندیدن بر شستن بختونا
 لونک لغوزه جلا جل جها نجر صبح
 نان نر نهار و بی نجر نان
 کوبلا انکشت انگبشی مجره
 چلنی غرابال آردا بستو پست
 ادرنا جنگیدن لانی حرب جنگ
 بنکران کهرچن فلیه یوسی لها
 باکدور افشار وچی پاره دم
 وکیا چو لها اچاغ و دیکدان
 خاک مٹی را که خاکستر باد
 جو دیشش فضل انعام و عطا
 سایه رونی ریش امر و زین نسا

کبودنا کنیدن حفر و کاشتن
 جھولی زنبیل خلکند و جهننا
 بھاژ گلشن مشو می بریان بھونا
 خال تل آرنک جھری چین شکنج
 جوز بویه جابهیل تنبول پان
 چمبا آتشگیر سبسی انبره
 نوزده اوپس شرون بست
 اشتی صلح و مدارا عارنگ
 گوشواره جھومکا یاره کڑا
 خجکده میخانه بھٹی مٹکا نجم
 دیک مر جل و رخ و صوان و دوون
 دادگر عادل نیا و عدل و داد
 موبت داد و دیش جلد و سخا
 آینه مرآت و کھلاوت ریا

و آسمان پیوسته همواره مدام
 خاتمه انجام پایان تم تمام

ازین قطعہ بعمل صنعت خوش شیخ نام و تخلص لفت معنی حافظ غلام احمد فروغی ملی

<p>اوپٹ سارور اس کتاب کو رات با ظل سایہ نظر انداز ام تابع سائب لین مین نیل و سہ سراج بادہ گرم جا موت حنف فتح نصرت بھید از و خواریا حول سال لوح مخمیری را و باذن است دور بعد و رو و مذہبی اب لیل خط تار رگ علت کو قمر و راہ رستا عقد بار غم ابرو میخ با دل و چچا ناچار از حروف اولین مصرعہ نامہ برار</p>	<p>چہ و بار بج نفع و ران فخذ و نار انار فیض بخش ضیف مہمان جنگ ب گنج گنار غار خمرہ رانج کل ریش گجا و شیر با گھر او گناہ بنت کاہ بن و شاق شکل قاتل حاکم آدمی نرس و فسان بن تاک بینی کان بوش طغیان کاخ قصر و رب شک و بغض ہر فوج لشکر پٹ جوت کلس ناسک لڑ و ل شکر و بوزبانہ ریش و ارمی شیر و دود یار و راسی عقل و با طاقیات حرف</p>
---	--

خاتمہ الطبع قادر مطلق کا شکر ہے کہ اندون یہ رسالہ مقبول اعلیٰ و ادانی سمجھے
 قادر نامہ فروغی مصنفہ ادیب لیب منشی حافظ غلام احمد قادر فروغی مدرسہ فقہ اسلامی کراچی
 بہوپال حسب اجازت حضرت مصنفہ ام طلحہ بفرانکش خباب منشی محمد افضل صاحب رسا
 بعد اخذ حق تالیف و تکمیل ضابطہ تصنیف مطبع نامی لکھنؤ میں باہتمام ولی اللہ
 منیر کے ماہ جولائی ۱۹۱۵ء عیسوی مطابق ماہ ذیقعدہ ۱۳۳۵ھ چمپکر شائع ہوا

5914233
NO. { 6 3 226 ACC. NO. 23300
No. قاتر نام فروغی

MAULANA AZAD LIBRARY
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES :-

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Rs. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 50 paise per volume per day for general books kept over-due.

